

Pieķritība - Zviedrija

SATURS

- 1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?
- 2 Ja lieta ir pieķritīga vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?
 - 2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?
 - 2.2 Teritoriālā pieķritība (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)
 - 2.2.1 Teritoriālās pieķritības pamatnoteikums.
 - 2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.
 - 2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?
 - 2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?
 - 2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?
- 3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvērsas?

1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?

Civillietas parasti tiek izskatītas vispārējā tiesā. Prasību iespējams pēc pieķritības celt rajona tiesā (*tingsrätt*).

Pastāv divas speciālās tiesas, kuras izskata noteikta veida civillietas, proti, Darba tiesa (*Arbetsdomstolen*) un Tirgus tiesa (*Marknad sdomstolen*). Tāpat ir konkrētas rajona tiesas, kas skata īpaša veida lietas. Informācija par šo tiesu jurisdikciju atrodama [pie 3. jautājuma](#).

Plašāka informācija par vispārējām tiesībām atrodama [šeit](#), savukārt par speciālajām tiesām [šeit](#).

Atsevišķus civillietu strīdus izskata iestādēs, kas faktiski nav tiesas. Piemērojot vienkāršotas procedūras saīsinātās tiesvedības procesā, izpildes iestādes var pieprasīt, lai puse veic nepieciešamos maksājumus vai citus pasākumus. Iestāžu pieņemtos lēmumus var apstrīdēt rajona tiesā. Noteikta veida strīdus, kas attiecas uz īres un nomas jautājumiem, izskata Īres tribunāli (*hyresn ämnder*) vai Nomas tribunāli (*arrendenämnder*).

2 Ja lieta ir pieķritīga vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?

2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?

Faktiski visas prasības civillietās tiek celtas zemākajā tiesā, proti, rajona tiesā (*tingsrätt*).

2.2 Teritoriālā piekritība (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)

2.2.1 Teritoriālās piekritības pamatnoteikums.

Saskaņā ar vispārējiem noteikumiem prasība ceļama tur, kur ir atbildētāja domicils. Fiziskas personas domicils ir vieta, kur šī persona reģistrēta iedzīvotāju reģistrā. Informāciju par to, kur persona ir reģistrēta iedzīvotāju reģistrā, var sniegt Zviedrijas Nodokļu aģentūra (*Skatteverket*) (tālr.: +46 (0)8 56 48 51 60). Juridiskas personas domicils parasti ir vieta, kas reģistrēta kā tās juridiskā adrese.

Zviedrijas tiesā prasību iespējams celt arī tad, ja persona nedzīvo Zviedrijā. Ja atbildētājam nav dzīvesvietas, prasība ceļama vietā, kur tas uzturas, vai atsevišķos gadījumos vietā, kur tas pēdējo reizi dzīvojis vai uzturējies. Dažās civilīetās prasību var celt Zviedrijā pat tad, ja atbildētājs ir citas valsts rezidents. Nosakot piekritību, būtiska nozīme ir tam, vai pusēm Zviedrijā pieder īpašums vai arī tās ir noslēgušas līgumu Zviedrijā.

Starptautiskās lietās būtiski atcerēties, ka Zviedrijas regulējums par tiesu piekritību ir piemērojams vienīgi gadījumos, kad piekritība ir Zviedrijas tiesām. Vairumā gadījumu piekritība ir Zviedrijas tiesām, ja Zviedrijas tiesai piekritība ir saskaņā ar valsts normatīvo regulējumu par tiesu piekritību. Šajā kontekstā jāievēro arī visi starptautiskie nolīgumi, kas var būt piemērojami. Zviedrijai visbūtiskākie tiesību akti ir Regula „Brisele I”, Briseles Konvencija un Lugāno Konvencija — tie visi regulē tiesu piekritību, ja atbildētāja domicils ir valstī, kas ietilpst regulas vai konvenciju tvērumā. Jo īpaši tajos ir arī norādīts, ka pamatojumu tiesas piekritības noteikšanai gadījumos, kad tiek celta prasība par maksājuma saistību izpildi vietā, kur atbildētājam pieder īpašums, var nepiemērot personai, kuras domicils ir ES dalībvalstī vai Konvencijas dalībvalstī.

2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.

2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?

Ir vairāki regulējumi par piekritību, kas paredz, ka prasību var celt arī citā tiesā, kas nav piekritīgā tiesa atbilstoši atbildētāja dzīvesvietas kritērijam. Dažādos starptautiskos nolīgumos, piemēram, Regulā „Brisele I” un Briseles un Lugāno Konvencijā, pastāv noteikumi par jurisdikcijas kolīziju.

Šis ir svarīgākais Zviedrijas regulējums par jurisdikcijas kolīziju:

- ikviens, kam ir radušies zaudējumi, var celt prasību tajā vietā, kurā notika nevēlamā darbība vai kur ir radušies zaudējumi. Būtībā šis noteikums nav piemērojams līguma laušanas gadījumā. Prasību par zaudējumu atlīdzību, kas radušies noziedzīga nodarījuma rezultātā, var celt saistībā ar krimināllietu par minēto noziedzīgo nodarījumu;
- patērētāji maza apmēra prasību lietās var celt prasību pret komersantu savā tiesā;
- prasību par maksājumu saistību izpildi saskaņā ar līgumu atsevišķos gadījumos var celt līguma slēgšanas vietā. No otras puses, Zviedrijas tiesībās nav paredzēta norma, ar ko jurisdikcija tiek nodota tiesai vietā, kurā līgums ir izpildāms;
- atsevišķos gadījumos prasību pret komersantu par strīdu, kas radies saistībā ar uzņēmējdarbību, var celt uzņēmuma atrašanās vietā;
- tiesvedība par bērna aizgādību, uzturēšanās un apmeklēšanas tiesībām parasti notiek vietā, kur bērns uzturas (lūdzu, skatīt arī sadaļu par Vecāku atbildību — Zviedrija);
- prasības par alimentiem parasti tiek celtas tiesā, kurai ir piekritība atbilstoši atbildētāja dzīvesvietai, savukārt paternitātes lietas, laulību lietas un lietas par vecāku atbildību (lietas par bērna aizgādību un bērna dzīvesvietu) var izskatīt arī citā tiesā.

2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?

Zviedrijas normatīvajos aktos ietilpst vairāki noteikumi par ekskluzīvo piekritību, ar ko nosaka, ka prasība ir ceļama kādā konkrētā tiesā. Arī dažādos starptautiskos nolīgumos, piemēram, Regulā „Brisele I” un Briseles Konvencijā un Lugāno Konvencijā, pastāv noteikumi par ekskluzīvo piekritību. Ja lietā, uz ko attiecas kāds no šiem noteikumiem, prasība ir celta citā tiesā, nevis ekskluzīvās piekritības tiesā, minētā tiesa šo lietu izskatīt nedrīkst.

Šis ir svarīgākais Zviedrijas regulējums par ekskluzīvo piekritību:

- vairums īpašuma tiesību strīdu jārisina tiesā vietā, kur īpašums atrodas;
- atsevišķi strīdi par īpašuma jautājumiem jārisina īpašuma tiesā (*fastighetsdomstol*) vai īres vai nomas tribunālā (*hyresnämnd* vai *arrendenämnd*). Arī šajā gadījumā tas ir atkarīgs no tā, kur īpašums atrodas;
- mantojumu lietas izskatāmas tiesā vietā, kur mirušais dzīvojis;
- laulību un laulāto mantas sadales lietas jāizskata tiesā vietā, kur dzīvo viena no pusēm;

- ja strīds ir risināms Darba tiesā (*Arbetsdomstolen*) vai Tirgus tiesā (*Marknadsdomstolen*), prasību nevar celt vispārējā tiesā pēc atbildētāja dzīvesvietas;
- vairumā strīdu, kas saistīti ar vides tiesībām, jūras tiesībām un intelektuālā īpašuma tiesībām, piemērojamas īpašas normas, kas nosaka tikai vienas tiesas piekritību;
- Svea Apelācijas tiesai (*Svea hovrätt*) ir ekskluzīva piekritība izskatīt noteiktas prasības, kas attiecas uz ārvalstu tiesu pieņemto nolēmumu izpildi.

2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?

Puses var vienoties par to, ka prasību var celt vai ka lieta ir jāizskata konkrēta tiesā. Šādu vienošanos dēvē par piekritības papildlīgumu, un tas sagatavojams rakstiski. Šī vienošanās var nozīmēt, ka vienai konkrētai tiesai ir ekskluzīva piekritība. Ir iespējams vienoties arī par to, ka piekritība ir citai tiesai, nevis tai, kuras piekritību nosaka standarta regulējums. Puses var arī noteikt vairāk nekā vienas tiesas piekritību.

Būfībā tiesai, kuru puses noteikušas par piekritības tiesu, prasība ir jāpieņem izskatīšanai. Taču tas neattiecas uz gadījumiem, kad vienošanās saturs ir pretrunā ekskluzīvās piekritības regulējumam. Ja viena puse apgalvo, ka piekritības papildlīgums nav spēkā, tiesai ir jāapsver arī šis apgalvojums, kā rezultātā var tikt konstatēts, ka tiesai nav atbilstošās piekritības.

Tiesa, kas citkārt nebūtu piekritības tiesa, var būt attiecīgās piekritības tiesa, ja atbildētājs neapgalvo, ka lieta tiek izskatīta nepareizajā tiesā (šāda rīcība tiek saukta par "vārdos neizteiktu vienošanos"). Taču tas neattiecas uz gadījumiem, kad piemērojams ekskluzīvās jurisdikcijas regulējums; tiesai šis jautājums ir jāapsver pēc pašas iniciatīvas. Taču tiesa automātiski neizskata jautājumu par to, vai prasība nav celta pretrunā galvenajam noteikumam, noteikumiem par jurisdikcijas kolīziju vai piekritības papildlīgumam. Jebkādi apgalvojumi par to, ka tiesai nav atbilstošās piekritības, izsakāmi tad, kad puses lietā pirmo reizi izvirza savus argumentus. Taču, ja atbildētājs vispār nesniedz nekādus argumentus un tiesai ir jātaisa aizmugurisks spriedums, tai ir jāapsver jautājums par to, vai tai ir atbilstošā piekritība.

3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvērsas?

Pastāv divas speciālās tiesas, kurās tiek skatītas civillietas, proti, Darba tiesa (*Arbetsdomstolen*) un Tirgus tiesa (*Marknadsdomstolen*). Darba tiesā tiek skatīti strīdi par darba tiesiskajām attiecībām, t. i., strīdi par attiecībām starp darba devēju un darbinieku. Tirgus tiesā tiek skatītas lietas, kas saistītas ar konkurences un tirgvedības tiesībām.

Konkrētas rajonu tiesas (*tingsrätter*) skata īpaša veida civillietas. Piecas Zviedrijas rajonu tiesas ir arī zemes un vides lietu tiesas (*mark- och miljödomstolar*). Šajās tiesās tiek skatītas lietas, kas ietilpst Vides kodeksa (*miljöbalken*) darbības jomā, kā arī lietas, kas saistītas ar ekspropriāciju un zemes sadali. Jūras lietas tiek skatītas septiņās rajonu tiesās, kas ir jūras tiesību tiesas (*sjörättsdomstolar*). Īpaši noteikumi ir piemērojami attiecībā uz strīdiem, kas ietilpst intelektuālā īpašuma tiesību tvērumā, īpaši attiecībā uz strīdiem, kas saistīti ar patentiem, un šie jautājumi ir Stokholmas rajona tiesas (*Stockholms tingsrätt*) ekskluzīvā piekritībā.

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 12/11/2015